

Завдання I етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

10 клас

1. Кожного року 11 листопада у Великій Британії, США, Франції, Канаді та низці інших країн вшановується пам'ять про Першу світову війну. **Напишіть аналітичну тезову записку, аргументовано пропонуючи запровадити аналогічний меморіальний захід в Україні. На основі історичних знань розкрийте значення Великої війни для українців (0-10 б.).**

2. У книзі «Століття змін» історик Ієн Мортімер ставить запитання: яке століття бачило найбільше глобальних та всеосяжних трансформацій, які визначили обличчя сучасного суспільства. Можливо, це п'ятнадцяте сторіччя, із епохою географічних відкриттів та поверненням індивідуалізму. Чи, мабуть, шістнадцяте століття – час масового поширення книгодрукування, реформаційних учень та колоніальних імперій. Не менш вірогідним кандидатом буде і дев'ятнадцяте сторіччя, адже значення модернізації важко заперечити. **Спробуйте і Ви дати відповідь на запитання англійського історика та обґрунтувати, яке із сторіч світової історії у межах 1000 – 1900 рр. пережило найбільше доленосних змін (0-10 б.).**

3. **Сучасником яких подій був Іван Франко? Правильні відповіді позначте знаком «+», неправильні – знаком «-» (0-6 б.).**

- 1) Утворення Револьюційної української партії
- 2) Скасування панщини на західноукраїнських землях
- 3) Створення Німецької імперії
- 4) Перетворення держави Габсбургів на дуалістичну монархію
- 5) Польське Листопадове повстання
- 6) Відкриття першої залізничної колії на українських землях

4. **Виберіть прізвище діяча, зайве для наведеного логічного ряду. Свою відповідь обґрунтуйте (0-2 бали).**

- 1) М. Вербицький; 2) О. Кониський; 3) М. Шашкевич; 4) М. Лисенко; 5) П. Чубинський.

5. **Встановіть хронологічну послідовність подій (0-2 б.).**

- А) Револьюція Мейдзі.
- Б) Перша опіумна війна.
- В) Повстання сипаїв.
- Г) Англо-бурські війни.

6. **Визначте про які книги йдеться у цитатах українських інтелектуалів XIX ст. та дайте відповідь на запитання (0-10 б.).**

А) «Бувають в історії народів дати, які немовби розривають надвоє їхнє життя й кладуть межу високу посеред рівного шляху історичних подій... Ми маємо таку історичну дату — це 1798. Того року прилетіла перша ластівка українського національного відродження —

невеличка книжка, од якої початок нового українського письменства рахуємо...» (С. Єфремов) (0-2 б.)

Б) «Між 1840 і 1844 роком, видно, Шевченко потрапив на “_____”, яку приписували Кониському, – і вона запанувала над його думками своїм українським автономізмом і козацьким республіканством, своїм духом, у якому до патріотизму козацьких літописців XVII–XVIII ст. й кобзарських дум прибавилась якась доля європейського республіканства часів декабристів...» (М. Драгоманов) (0-2 б.)

В) «“_____” хоть і який незначний її зміст, які неясні думки в ній висказані, була свого часу явищем наскрізь революційним... Супроти гнітючого меттерніхівського абсолютизму, нівелюючого всі народності, вказує “_____” зараз на вступі далекий ясний образ свободної всеслов'янської федерації в освіті і спільній роботі політичній, вказує, правда, невиразно, як на наш час, але аж надто виразно, надто сміло на тодішній...» (І. Франко) (0-2 б.)

Г) Що об'єднує / різнить ідейну спрямованість цих текстів? (0-4 б.)

7. Підготуйте інформацію для таблиці, подайте визначення термінів та проілюструйте їх прикладами з української та всесвітньої історії (0-15 б.).

Термін	Визначення	Приклад 1	Приклад 2
Унія	Форма об'єднання або союзу між державами чи інституціями.	Берестейська унія (1596) – приєднання частини єпископату та вірян Київської православної митрополії до Римо-Католицької Церкви.	Кальмарська унія (1397) – династична унія Данії, Норвегії та Швеції.
Тріумвірат	А.1.	А.2.	А.3.
Фронтир	Б.1.	Б.2.	Б.3.
Шлюбна дипломатія	В.1.	В.2.	В.3.
Протекторат	Г.1.	Г.2.	Г.3.
Конфедерація	Д.1.	Д.2.	Д.3.

8. 2025 рік багатий на ювілеї визначних постатей в історії України. Підготуйте необхідну інформацію, щоб заповнити порожні комірки (0-10 б.).

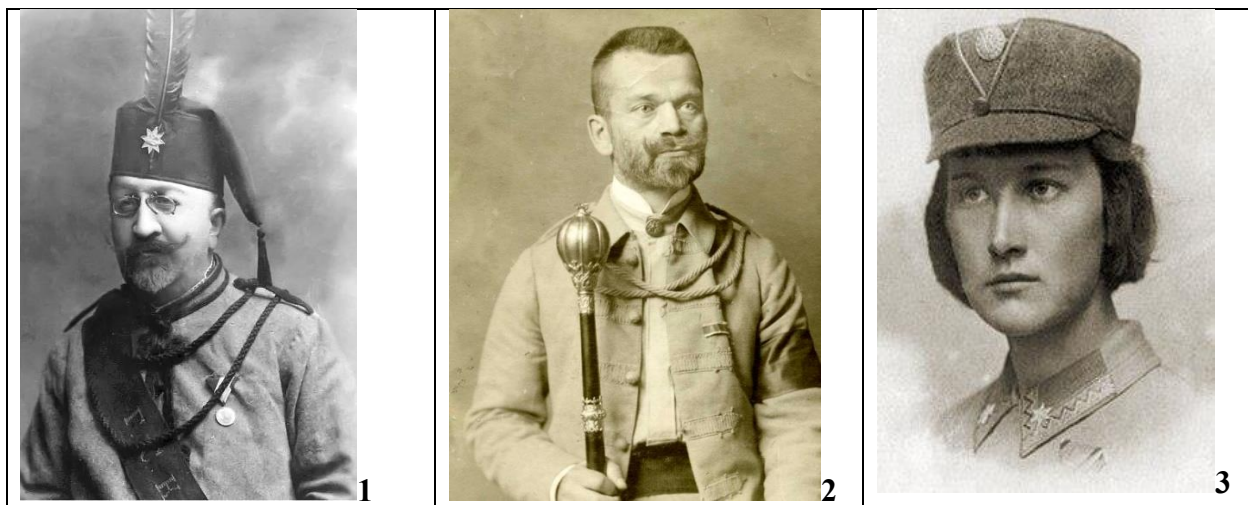
Особа	Роки життя	Біографічна довідка
Нестор Літописець	1055-1113	А)
Б)	близько 1505 - 1558	дружина султана Османської імперії Сулеймана I Пишного, меценатка
В)	Г)	гетьман Війська Запорозького, творець Української козацької держави, провідник козацької революції

Д)	1745-1777	композитор, диригент, співак, автор опери “Демофонт” та духовного концерту “Не отвержи мене во время старости”
Василь Білозерський	1825-1899	Е)
Ж)	1845-1918	фізик та електротехнік, винахідник, організатор науки, публіцист, перекладач Біблії українською мовою
Василь Смиренко	1835-1915	З)
І)	1865-1944	церковний та громадський діяч, меценат, з 1901 р. - митрополит Української Греко-Католицької Церкви
Вільгельм фон Габсбург-Лотрінген (Василь Вишиваний)	1895-1948	Й)

9. Чимало історичних подій/явищ отримали яскраві образні назви. Пригадайте деякі з них, подайте їхні визначення та вкажіть датування (0–20 б.).

«Велика схизма»; «Війна Червоної та Білої троянд»; «Револуція цін»; «Золотий спокій»; «Славна революція»; «Батьки-засновники»; «Битва народів»; «Прекрасна епоха»; «Нова ера»; «Кривава неділя».

10. Вкажіть діячів, які зображені на фотографіях та складіть про них лаконічні історичні довідки (0-12 б.). Яка військова організація початку ХХ ст. об'єднала цих діячів? (0-3 б.)



Відповіді на завдання I етапу Всеукраїнської учнівської олімпіади з історії

10 клас

1. Рекомендації щодо змістового наповнення відповіді (0-10 б.): Розкрито участь українців у військових подіях Першої світової війни, вказано на масштаби мобілізації населення до армій Австро-Угорської та Російської імперії, підсумовану значну чисельність українців, які були учасниками бойових дій.

Проаналізовано розвиток громадсько-політичної думки українців у 1914-1918 рр.. Зазначено, що під впливом репресій російської та австрійської влади проти українства, вітчизняні інтелектуали та загал суспільства втрачали почуття лояльності до імперії та еволюціонували у бік підтримки суверенізації українських земель. Окреслено роль добровольчих військових формувань у відстоюванні української державності.

Окреслено ті можливості, які отримали українці внаслідок розпаду Російської та Австрійської імперій.

Розкрито вплив бойових дій на цивільне населення, кризові економічні та соціальні явища, руйнування, біженство, спалахи насильства тощо. Зазначено їх довготривалий вплив на економічне становище українських земель.

На основі вище переліченого матеріалу підсумовано вплив Першої світової війни на українські землі та чітко сформульовано причини, які мають спонукати українську владу запровадити меморіалізацію цієї події.

2. Рекомендації щодо змістового наповнення відповіді (0-10 б.): Окреслено поняття якісних, глибинних доленосних змін. Визначено параметри, за якими ми можемо вимірювати прогрес людства та які є критично важливими для сучасного суспільства. Серед варіантів критеріїв – безпека, можливість задовільнити базові потреби у їжі та житлі, доступність якісної медицини, правопорядок та правова держава, ідеологічна та релігійна свобода, можливість для особистого збагачення та соціального росту, науково-технічний прогрес, ідеологія та світогляд.

Обрано конкретне століття та на прикладах (3-5 фактів, подій чи явищ) аргументовано, чому тогочасні новації мали довготривалі наслідки та є важливими для сучасного суспільства. Як аргументи використано приклади визначних технічних винаходів, що трансформували економіку чи суспільство; ідейних рухів, що змінили базові світоглядні уявлення; соціальних змін, які призвели до формування нових станів, класів чи суспільств; політичних подій, які визначили сучасні мапи та геополітичний баланс сил; демографічних та колонізаційних процесів, що сформували актуальну етнічну карту тощо.

3. Відповіді: 1 + ; 2 - ; 3 + ; 4 + ; 5 - ; 6 + .(0-6 б.)

4. Відповідь: М. Шашкевич. Інші чотири особи – автори слів та композитори державного та духовного гімну України, а М. Шашкевич участь у їх написанні не брав. (0–2 бали).

5. Відповідь: 1. Б ; 2. В ; 3. А ; 4. Г (0-2 б.)

6. Відповіді: А) Енеїда (0-2 б.); Б) Історія Русів (0-2 б.); В) Русалка Дністрова (0-2 б.)

Г) Об'єднує – патріотична позиція, ідея окремішності українського народу, значний вплив на формування світогляду наступних поколінь українських інтелектуалів, звернення до української фольклорної традиції, апеляція до козацької минувшини, інтеграція ідей провідних європейській інтелектуальних течій – Просвітництва та Романтизму.

Різнить – відмінне бачення політичного майбутнього українських земель; різнобічна ідейна та жанрова спрямованість творів – як гумористично-сатиричного викриття вад імперської

політики («Енеїда»), ностальгії за втраченою козацькою державою («Історія Русів»), чи тріумфу народної мови, соборності українських земель та слов'янського братерства («Русалка Дністрова»); мова написання – українська («Енеїда», «Русалка Дністрова») та російська («Історія Русів»). (0-4 б.)

7. А.1. Союз між трьома політичними чи військовими лідерами для досягнення певної мети; **А.2. Наяприклад:** Триумвірат Ярославовичів (1054 - 1072) – співправління братів Ізяслава, Святослава та Всеволода **А.3. Наяпр.:** Перший триумвірат у Римській республіці (60-53 до н.е.) – співправління Юлія Цезаря, Марка Красса та Гнея Помпея.; (0-3 б.)

Б.1. територія на межі двох різних суспільств. Є перехідною зоною, яка, як правило, слабо інтегрована в державні структури та має динамічний характер, із притаманною інтенсивною взаємодією різних культур; **Б.2. Наяпр.:** Дике Поле, козацько-татарське пограниччя; **Б.3. Наяпр.:** Північноамериканський фронтір між корінними американськими народами та поселенцями-колонізаторами. (0-3 б.)

В.1. використання шлюбів між представниками правлячих династій для встановлення політичних зв'язків, зміцнення союзів або врегулювання конфліктів; **В.2. Наяпр.:** Шлюби синів та доньок Ярослава Мудрого – Ізяслава, Всеволода, Анни, Єлизавети та Анастасії із представниками іноземних правлячих родів; **В.3. Наяпр.:** династичний союз Ізабелли Кастильської і Фердинанда Арагонського (1474 р.), в результаті якого були об'єднані королівства Кастилія і Арагон у Іспанську державу. (0-3 б.)

Г.1. 1.форма міждержавних стосунків, за якої між сильною та слабкою державами встановлюються обопільні зобов'язання та права, що передбачають захист другої першою взаємно за набуття певної вигоди. 2. форма політичного устрою держави, для якого характерне вирішення важливих суспільно-політичних питань одноосібним правителем-протектором, різновид диктатури; **Г.2. Наяпр.:** Корсунська угода (1669 р.) між гетьманом Петром Дорошенком та Османською імперією, яка встановлювала протекторат останньої над українськими землями; **Г.3. Наяпр.:** Протекторат Олівера Кромвеля (1653 – 1658 рр.) у Англії. (0-3 б.)

Д.1. 1. політичний союз, кожен член якого зберігає суверенітет; 2. тимчасові політичні об'єднання шляхти у Речі Посполитій, які брали на себе функції державних органів або домагалися виконання станових вимог; **Д.2. Наяпр.:** Барська конфедерація (1768) – союз шляхти проти короля Речі Посполитої Станіслава-Августа Понятовського та російського втручання у внутрішнє життя держави; **Д.3. Наяпр.:** Конфедеративні Штати Америки (1861-1865) – держава, що виникла із відокремлення та об'єднання південних американських штатів. Її утворення призвело до громадянської війни у США. (0-3 б.)

8. А) київський літописець та агіограф, чернець Києво-Печерського монастиря, автор першої редакції «Повісті минулих літ»; (0-1 б.)

Б) Роксолана (Анастасія Лісовська); (0-1 б.)

Г) 1595-1657; (0-1 б.)

В) Богдан Хмельницький; (0-1 б.)

Д) Максим Березовський; (0-1 б.)

Е) громадський діяч, журналіст, педагог; один із засновників Кирило-Мефодіївського братства, редактор журналу «Основа»; (0-1 б.)

Ж) Іван Пулюй; (0-1 б.)

З) вчений, промисловець, інженер, підприємець, власник цукроварень, меценат; (0-1 б.)

Г) Андрей Шептицький; (0-1 б.)

Й) військовий та політичний діяч, полковник Легіону Українських Січових Стрільців, борець за незалежність України у ХХ ст. (0-1 б.)

9. «Велика схизма» – (1054) Остаточний розкол християнської церкви на католицьку та православну. (0–2 б.)

«Війна Червоної та Білої троянд» – (1455 - 1487) Військовий конфлікт у Англії між династіями Ланкастерів та Йорків. (0–2 б.)

«Револуція цін» – (XVI ст.) Різке підвищення цін на товари, яке спостерігалось в країнах Європи у зв'язку з відкриттям золотих і срібних родовищ Америки та надходженням великої кількості дорогоцінних металів у Європу. (0–2 б.)

«Золотий спокій» – (1638-1648) Період внутрішнього миру та стабільності у речі Посполитій після завершення козацьких повстань 1620-1630-их рр. та період повстанням гетьмана Б. Хмельницького. (0–2 б.)

«Славна революція» – (1688) Безкровний переворот у Англії, що супроводжували скинення з престолу Якова II і зведення на його місце Вільгельма III Оранського. (0–2 б.)

«Батьки-засновники» – (1770-1780-ті рр.) політичні діячі, які відіграли ключову роль в американській революції, проголошенні незалежності США, створенні конституції: Бенджамін Франклін, Джордж Вашингтон, Джон Адамс, Томас Джефферсон, Джон Джей, Джеймс Медісон та Александер Гамільтон. (0–2 б.)

«Битва народів» – (1813) битва часу Наполеонівських війн між військами імператора Наполеона і його союзників та союзними арміями Австрії, Пруссії, Росії і Швеції. (0–2 б.)

«Прекрасна епоха» – (кін. XIX – поч. ХХ ст.) умовне позначення періоду європейської історії, символами якої стали розкіш, безтурботність, технічний прогрес та хиткий мир у зовнішніх відносинах. (0–2 б.)

«Нова ера» – (1890) Політична угода між українською та польською фракціями Галицького крайового сейму, укладення за посередництва австрійського уряду. (0–2 б.)

«Кривава неділя» – (1905) Розстріл мирної демонстрації, яка прямувала до Зимового палацу з петицією до імператора Миколи II, початок революції в Росії. (0–2 б.)

10. 1: Кирило Трильовський, адвокат, громадсько-політичний і культурно-освітній діяч, поет і видавець, депутат Віденського парламенту. Заснував у 1900 р. пожежно-руханкове товариство «Січ». У 1914 році очолив Бойову Управу Українських Січових Стрільців. (0-4 б.)

2: Іван Боберський, професор, педагог, державний діяч, фундатор і популяризатор спортивного руху в Галичині. Голова товариства «Сокіл-Батько», сприяв заснуванню «Пласту». З 1914 р. – скарбник Бойової Управи Українських Січових Стрільців. (0-4 б.)

3: Олена Степанів, громадська та військова діячка, офіцер. Членкиня організації «Пласт» та «Сокіл», організаторка та командир жіночої чоти Українських Січових Стрільців. (0-4 б.)

Яка військова організація початку ХХ ст. об'єднала цих діячів? (0-3 б.)

Відповідь: Українські Січові Стрільці.